

Sygn. akt V.2 Ka 341/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku

Wydział V Karny Sekcja Odwoławcza

w składzie:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Odoj-Jarek

Protokolant: Ewelina Grobelny

w obecności Krzysztofa Gruda Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Raciborzu

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2016 r.

sprawy: **D. W. /W./**

syna W. i A.

ur. (...) w R.

oskarżonego o przestępstwo z art. 178 a § 4 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 25 kwietnia 2016r. sygn. akt II K 57/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1 z przypisanego D. W. czynu eliminuje stwierdzenie o jego wcześniejszym prawomocnym skazaniu wyrokiem Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 28 maja 2014r., sygn. akt II K 146/14 i czyn ten kwalifikuje z art. 178a §1 kk, wskazując ten przepis jako podstawę wymiaru kary,
- w punkcie 2 zmienia podstawę wymiaru środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na art. 42 §2 kk i obniża jego wymiar do 3 (trzech) lat,
- w punkcie 3 obniża świadczenie pieniężne do kwoty 5.000,00 (pięciu tysięcy) złotych,

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

SSO Aleksandra Odoj-Jarek

Sygn. akt V.2 Ka 341/16

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Raciborzu wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2016r. w sprawie o sygn. akt. II K 57/16 uznał oskarżonego D. W. za winnego tego, że w dniu 07 grudnia 2015 roku w W. znajdując się w stanie nietrzeźwości 0,26 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu prowadził motorower marki L. (...) o nr rej. (...) w ruchu lądowym, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem przez Sąd Rejonowy w Raciborzu sygn. akt II K 146/14 z dnia 28 maja 2014 roku za przestępstwo z art. 178a § 1 kk, tj. przestępstwa z art. 178a § 4 kk, za co wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 zł. Na podstawie art. 42 § 3 kk orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat, a na podstawie art. 42 § 3 kk środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 10.000,00 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Na podstawie art. 43 § 3 kk nałożył na oskarżonego obowiązek zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów mechanicznych do właściwego miejscowo Starostwa Powiatowego. Nadto na podstawie art. 627 § 1 kpk i art. 617 kpk w zw. z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23.06.1973r. o opłatach w sprawach karnych (tj. Dz.U. z 1983r. Nr 49 poz. 223 z późn. zm.) zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania w kwocie 200 zł tytułem opłaty i w kwocie 70 zł tytułem wydatków.

Z wyrokiem tym nie zgodził się obrońca i zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonego. Wyrokowi na podstawie art. 427 § 1 i 2 kpk i art. 438 pkt 1 i 3 kpk zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 178a § 4 kk poprzez niesłuszne przyjęcie i błędne ustalenie, że zarzucany oskarżonemu czyn jazdy w stanie nieznacznego stopnia nietrzeźwości /0,26 mg/l z tendencją malejącą/ motorowerem wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 178a § 4 kk, skoro motorower jest pojazdem niemechanicznym i osoba prowadząca motorower mimo wcześniej wypitego jednego piwa popełnia najwyżej wykroczenie.

Z uwagi na powyższe obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego.

Alternatywnie obrońca zaskarżył wyrok na korzyść oskarżonego w części dotyczącej orzeczenia o karze. Na podstawie art. 438 pkt 4 kpk i art. 427 § 1 kpk wyrokowi zarzucił rażącą surową niewspółmierność kary wymierzonej oskarżonemu w stosunku do stopnia społecznej szkodliwości oraz winy, wynikającą z orzeczenia zbyt wysokiej kary – głównie środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych zamiast tylko motoroweru – skutera na podstawie art. 42 § 2 kk. Podnosząc ten zarzut obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu na podstawie art. 42 § 3 kk środka karnego jedynie w postaci zakazu prowadzenia motoroweru – skutera na okres 3 lat, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja co do zasady i podniesionych w niej zarzutów nie zasługiwała na uwzględnienie, jednak jej rozpoznanie spowodowało konieczność wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym, a to z uwagi na zaistniałą obrazę przepisów prawa materialnego, to jest błędne zastosowanie art. 178a § 4 kk.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd meriti dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, iż oskarżony znajdując się w stanie nietrzeźwości 0,26 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu prowadził motorower marki L. (...) o nr rej. (...) w ruchu lądowym.

Nie ma racji skarżący, iż D. W. swoim zachowaniem nie wypełnił znamion przestępstwa, bowiem poruszał się motorowerem, który nie jest pojazdem mechanicznym. Wprawdzie ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (tekst jedn. - Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908 z późn. zm.) nie używa pojęcia „pojazd mechaniczny”, gdyż zawarte są w niej jedynie definicje takich pojazdów jak: silnikowy (art. 2 pkt 33), samochodowy (art. 2 pkt 34), wolnobieżny (art. 2 pkt 35) itd., jednak w zgodnej ocenie komentatorów [por. np. G. B. (w:) A. Z. (red.): Kodeks karny. Komentarz, K. 2006, t. II, s. 484], do tego rodzaju pojazdów zalicza się każdy pojazd drogowy czy szynowy napędzany umieszczonym w nim silnikiem, jak również maszyną samobieżną oraz motorower. Takie stanowisko prezentuje też judykatura (vide: uchwała pełnego składu Izby Karnej SN z 28.2.1975 r., V KZP 2/74, OSNKW 1975, z. 3-4, poz. 33; wyrok SN z 26.06.2007 r., II KK 97/07; wyrok SN z 26.06.2007 r., II KK 98/07).

Wbrew twierdzeniom obrońcy, kierowanie w stanie nietrzeźwości motorowerem w dalszym ciągu pozostaje przestępstwem stypizowanym w art. 178a kk. Nigdzie bowiem w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym nie napisano, że motorower to pojazd niemechaniczny. Pierwotnie w art. 2 pkt 46 cyt. ustawy motorower został opisany jako pojazd jednośladowy lub dwuśladowy zaopatrzonego w silnik spalinowy o pojemności skokowej nie przekraczającej 50 cm³, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h. Po zmianie wprowadzonej przez art. 125 pkt 3 lit. e) ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz.U.2011.30.151), obowiązującej od dnia 19 stycznia 2013 r., motorower to pojazd dwu- lub trójkołowy zaopatrzonego w silnik spalinowy o pojemności skokowej nieprzekraczającej 50 cm³ lub w silnik elektryczny o mocy nie większej niż 4 kW, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h. Niezmiennie zatem motorower posiada takie cechy, które pozwalają zaliczyć go do pojazdów mechanicznych.

Słusznie też Sąd Rejonowy przyjął umyślność w działaniu oskarżonego, który po spożyciu piwa, świadomie poruszał się po drodze publicznej motorowerem. Brak w sprawie przesłanek wskazujących na wyłączenie winy oskarżonego czy też uchylających bezprawność popełnionego czynu.

Zważyć jednak należy, że warunkiem sine qua non uznania oskarżonego, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, za winnego popełnienia występku określonego w art. 178a § 4 kk, jest m.in. wcześniejsze prawomocne skazanie sprawcy za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości.

Orzekający w niniejszej sprawie w dniu 25 kwietnia 2016r., Sąd pierwszej instancji czyniąc ustalenia w tym zakresie odwołał się do wcześniejszego skazania D. W. wyrokiem Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 28 maja 2014 r., sygn. akt II K 146/14. Wyrokiem tym oskarżony uznany został za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 1 kk za prowadzenie w stanie nietrzeźwości samochodu, za co został skazany na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 20 zł każda. Nadto orzeczono wobec niego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 1 roku oraz świadczenie pieniężne w kwocie 500 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Zakaz prowadzenia pojazdów był wykonywany wobec oskarżonego w okresie od 15.02.2014r. do 15.02.2015r., świadczenie pieniężne oskarżony uiszczył w dniu 27.10.2014r., a grzywnę w dniu 23.06.2015r.

O ile na dzień wyrokowania przez Sąd Rejonowy powyższe ustalenie oraz będąca tego konsekwencją kwalifikacja prawna czynu popełnionego przez oskarżonego w dniu 25 kwietnia 2016r. była niewątpliwa, o tyle sytuacja faktyczna oraz ocena prawna przypisanego oskarżonemu czynu uległy zmianie na etapie postępowania odwoławczego.

Na mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396 - dalej ustawa nowelizacyjna) doszło m.in. do zmiany treści art. 107 § 4a kk, który określa przesłanki zatarcia skazania w wypadku orzeczenia kary grzywny. Zgodnie z nowym brzemieniem tego przepisu w razie skazania na karę grzywny zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 1 roku (poprzednio z upływem 5 lat) od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.

Ponieważ zmiana ta weszła w życie z dniem 21 marca 2015 r. (art. 29 pkt 1 w zw. z art. 1 pkt 63 lit. a ustawy nowelizacyjnej ogłoszonej w dniu 20 marca 2015 r.), Sąd Okręgowy jest zobligowany do zastosowania reguły intertemporalnej określonej w art. 4 § 1 kk. Z przepisu tego jednoznacznie wynika, że jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy. Niewątpliwym jest, że skrócenie okresu wymaganego do zatarcia skazania w odniesieniu do wymierzonej oskarżonemu w sprawie II K 146/14 kary grzywny do 1 roku jest uregulowaniem względniejszym dla skazanego, albowiem w sytuacji, kiedy skazany w dniu 23.06.2015r. wykonał karę grzywny, a wcześniej w dniu 27.10.2014r. uregulował świadczenie pieniężne, nadto w okresie od 15.02.2014r. do 15.02.2015r. wykonał zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, skazanie mogło ulec zatarciu z mocy prawa już z dniem 23.06.2016r. (według ustawy wcześniejszej nastąpiłoby to dopiero z dniem 23.06.2020r.).

Faktem jest, że w okresie wymaganym do zatarcia skazania oskarżony popełnił przestępstwo objęte niniejszym postępowaniem (art. 108 kk), jednak w okresie tym nie został on za to przestępstwo prawomocnie skazany. Przyjęta w art. 108 kk zasada równoczesności zatarcia skazania wywołuje wprawdzie ten skutek, że jeżeli sprawca przed upływem okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest jedynie jednoczesne zatarcie wszystkich skazań, jednak przesłanka „ponownego popełnienia przestępstwa” jest spełniona wyłącznie wówczas, jeżeli przestępstwo to stwierdzone zostanie prawomocnym wyrokiem skazującym. Odmienne stanowisko pozostawałoby w sprzeczności z zasadą domniemania niewinności. Prawomocność wyroku skazującego stanowi zatem warunek konieczny do przerwania biegu terminu do zatarcia skazania za uprzedni czyn (vide: wyrok SN z 1.04.2016r., III KK 427/15). Doszło zatem rażącej, chociaż niezawinionej przez Sąd a quo, niesprawiedliwości poddanego kontroli apelacyjnej orzeczenia, co na podstawie art. 433 § 1 kpk obligowało Sąd odwoławczy do orzekania poza granicami apelacji i podniesionymi w środku odwoławczym zarzutami z uwagi na wystąpienie przesłanki z art. 440 kpk.

Mając na uwadze powyższe oczywistym jest, że w dacie orzekania przez Sąd odwoławczy skazanie objęte wyrokiem Sądu Rejonowego w Raciborzu o sygn. akt II K 146/14 uległo już zatarciu z mocy prawa, a tym samym oskarżony D. W. powinien być traktowany jako osoba niekarana. W efekcie nie było możliwe zaakceptowanie przez Sąd odwoławczy poczynionego w tym zakresie przez Sąd meriti ustalenia, a w związku z tym również kwalifikacji prawnej czynu objętego niniejszym postępowaniem z art. 178a § 4 kk.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie 1. z przypisanego D. W. czynu wyeliminował stwierdzenie o jego wcześniejszym prawomocnym skazaniu wyrokiem Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 28 maja 2014r., sygn. akt II K 146/14 i czyn ten zakwalifikował z art. 178a § 1 kk, wskazując ten przepis jako podstawę wymiaru kary. Konsekwencją tego była w punkcie 2. wyroku zmiana podstawy wymiaru środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na art. 42 § 2 kk, a także obniżenie jego wymiaru do 3 lat, a w punkcie 3. obniżenie świadczenia pieniężnego do kwoty 5.000,00 złotych.

Sąd odwoławczy nie znalazł podstaw do złagodzenia orzeczonej kary grzywny, i to nawet w sytuacji zmiany kwalifikacji prawnej czynu na łagodniejszą. Uznał bowiem, że kara grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 20,00 zł każda jest karą adekwatną do stopnia szkodliwości społecznej czynu i uwzględnia w wystarczającej mierze wszystkie jej cele. Występek z art. 178a §1 kk zagrożony jest alternatywie karami grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W ocenie Sądu Okręgowego właśnie ta kara, najłagodniejsza z wymienionego wyżej katalogu, jest odpowiednia i spełniająca wszystkie wymogi wynikające z dyrektyw wymiaru kary określonych w art. 53 kk. W odniesieniu do występkę przypisanego oskarżonemu pierwotnie przez Sąd Rejonowy, orzeczona kara grzywny była karą wręcz łagodną. Jakikolwiek zarzut wskazujący na jej nadmierną surowość i niewspółmierność nie mógłby się ostać.

Mając na uwadze stan nietrzeźwości oskarżonego wyrażający się w wartości niewiele przekraczającej próg 0,25 mg/dm³ czy też 0,5 promila alkoholu we krwi, Sąd Okręgowy uznał za zasadne skrócenie okresu, na jaki orzeczono obligatoryjny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, do 3 lat, który jest okresem minimalnym przewidzianym w przepisie art. 42 § 2 kk. Nie znaleziono natomiast podstaw do ograniczenia tego środka jedynie do do motorowerów – skuterów, o co wnosił obrońca. Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w zakres orzeczenia o zakazie prowadzenia pojazdów, w pierwszej kolejności, powinno wchodzić uprawnienie do prowadzenia pojazdu tego rodzaju, którym sprawca dopuścił się przestępstwa. Zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych taki wymóg spełnia, bowiem D. W. poruszał się pojazdem mechanicznym. Natomiast orzeczenie w zakresie szerszym, aniżeli z ograniczeniem do motorowerów, w ocenie Sądu, nie pozostaje w sprzeczności z istotą zakazu wskazanego w art. 42 § 2 kk. Trzeba mianowicie pamiętać, że czyn z art. 178a § 1 kk stanowi umyślny występek przeciwko bezpieczeństwu w ruchu lądowym, przy czym jest to przestępstwo na tyle społecznie szkodliwe, iż ustawodawca dokonał penalizacji czynu zagrożenia abstrakcyjnego. Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości jest zawsze niebezpieczne i nawet nieznaczne stężenie alkoholu powoduje spowolnienie reakcji kierowcy. Nie sposób podzielić poglądu, że oskarżony przejechał kilkadziesiąt metrów w okolicach swojego miejsca zamieszkania i nikt inny

nie przejeżdżał w tym czasie na wsi, więc nie było to wysokim zagrożeniem dla niego i innych użytkowników ruchu drogowego. W ocenie Sądu Okręgowego oskarżony zagrażał innym uczestnikom ruchu drogowego, i to niezależnie od tego, czy jechał na motorowerze na krótkim odcinku drogi i „nikt inny tam nie przejeżdżał”. W ocenie Sądu zasadnym jest więc wyeliminowanie D. W. z ruchu drogowego, i to nie tylko jako kierującego motorowerem, ale wszelkimi pojazdami mechanicznymi. Wskazane przez obrońcę okoliczności skutkowały orzeczeniem tego środka karnego w najmniejszym z możliwych wymiarze.

Sąd uznał również za zasadne obniżenie wysokości obligatoryjnego świadczenia pieniężnego zasądzonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej do kwoty 5.000,00 zł, co również jest kwotą minimalną przewidzianą w sytuacji popełnienia przestępstwa z art. 178a §1 kk.

W przekonaniu Sądu Okręgowego dolegliwość wymierzonej oskarżonemu kary grzywny oraz środków karnych w minimalnym rozmiarze, jest współmierna do stopnia społecznej szkodliwości czynu i odpowiada stopniowi winy. Orzeczona kara spełni oczekiwane cele w zakresie społecznego oddziaływania kary oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze, jakie ma ona osiągnąć wobec skazanego. Tak orzeczonej karze nie sprzeciwiają się też potrzeby w zakresie prawidłowego kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok we wskazanym wyżej zakresie, natomiast w pozostałej części utrzymał orzeczenie w mocy i kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

SSO Aleksandra Odoj-Jarek